

בדין הטפת דם ברית, קלה ע"א

א. דאיתמר, רבה אמר: חיישינן שמא ערלה כבושה היא, רב יוסף אמר: ודאי ערלה כבושה היא.

ב. אמר רב יוסף: מנא אמינא לה – דתניא, רבי אליעזר הקפר אומר: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על נולד כשהוא מהול – שיצריך להטיף ממנו דם ברית, על מה נחלקו – לחלל עליו את השבת. בית שמאי אומרים: מחללין עליו את השבת, ובית הלל אומרים: אין מחללין עליו את השבת.

ג. לאו מכלל דתנא קמא סבר מחללין עליו את השבת?

ד. ודילמא: תנא קמא דברי הכל אין מחללין קאמר?

ה. אם כן, רבי אליעזר הקפר טעמא דבית שמאי אתא לאשמעינן?

ו. דילמא הכי קאמר: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בדבר זה.

רב יוסף הוכיח מהברייתא שהטפת דם ברית נגזרת מההנחה, שודאי ערלה כבושה היא, ולכן ניתן לחלל עליה את השבת, אך הגמרא דוחה ראיה זו. כיצד?

בברייתא מפורשת שיטתו של רבי אליעזר הקפר, אך לא שיטת ת"ק. רב יוסף הניח ששיטת ת"ק היא כזו שגם לב"ה ודאי ערלה כבושה היא, ואילו הגמרא מציעה הסברים אחרים לשיטת ת"ק. כיוון ששיטת ר"א הקפר מפורשת בברייתא לא נחלקו עליה. נציג אותה בטבלה הבאה [בתוך המשבצות נסמן אם יש להטיף או לא, ובכותרת הטבלה נרשום את סך המשבצות שבהם יש להטיף]:

שיטת ר"א הקפר [3]

	ב"ש	ב"ה
חול	מטיף	מטיף
שבת	מטיף	לא

כאמור, רב יוסף מניח (סעיף ג) שת"ק מחמיר יותר מר"א הקפר בדין הטפת דם ברית, וסובר שבכל ארבע המשבצות יש להטיף, דהיינו גם לב"ה יש להטיף אפילו בשבת, משום שודאי ערלה כבושה היא.

הגמרא מציעה (סעיף ד) שת"ק מקל יותר וסובר שלכו"ע אין להטיף בשבת. אפשרות זו נדחית (סעיף ה), מכיוון שלפי זה המחלוקת בין ת"ק לר"א הקפר היא במשבצת הימנית תחתונה, דהיינו שר"א הקפר בא לחדש, שלפי ב"ש אין להטיף בשבת. אפשרות זו קשה כיוון שאין הלכה כב"ש ומדוע צריך ר"א הקפר להגדיר את שיטתם. בשלב זה אם כן נותרנו עם הצעתו של רב יוסף בהבנת שיטת ת"ק.

בעקבות כך הגמרא מציעה שת"ק מקל עוד יותר וסובר שרק במשבצת אחת (ימנית תחתונה) יש להטיף, דהיינו המחלוקת בין ר"א הקפר לת"ק היא קיצונית: לת"ק רק בימנית עליונה יש להטיף, ולר"א הקפר רק בשמאלית תחתונה אין להטיף. כיוון שהמחלוקת היא בשתי משבצות הביניים יוצא שנחלקו גם בשיטת ב"ש וגם בשיטת ב"ה. כעת לא קשה קושיית הגמרא מסעיף ה, שכן ר"א הקפר בא להגדיר מחדש גם את שיטת ב"ה: הם סוברים שאפילו בחול אין צורך להטיף דם ברית. לסיכום, עלו בסוגיא ארבע אפשרויות במילוי הטבלה: לר"א הקפר יש שלוש משבצות של הטפת דם ברית, ואילו לת"ק יש ארבע משבצות (שיטת רב יוסף), שתי משבצות (הצעת הגמרא, שנדחתה) או משבצת אחת (הצעת הגמרא הסופית).

שיטת ר"א הקפר [3]

ב"ה	ב"ש	
מטיף	מטיף	חול
לא	מטיף	שבת

שיטת ת"ק

סעיף ו [1]

ב"ה	ב"ש	
לא	מטיף	חול
לא	לא	שבת

סעיף ד [2]

ב"ה	ב"ש	
מטיף	מטיף	חול
לא	לא	שבת

סעיף ג [4] (רב יוסף)

ב"ה	ב"ש	
מטיף	מטיף	חול
מטיף	מטיף	שבת